

Định vị hướng đi mới cho nông nghiệp ĐBSCL

Thứ ba, 23/08/2016 21 giờ 17 GMT+0

NHÓM PV KINH TẾ

Bài cuối: Chủ động để tìm hướng đi phù hợp

Tổ chức lại sản xuất nông nghiệp dựa trên các hợp tác xã (HTX) kiểu mới là chính sách rất quan trọng cho phát triển vùng ĐBSCL. Mục tiêu của tái cấu trúc nông nghiệp nhằm tăng cường liên kết hợp tác theo chuỗi giá trị, đòi hỏi các địa phương phải "hợp lực" để tìm ra hướng đi mới phù hợp.

Đầu tư có trọng điểm

Theo ông Nguyễn Thanh Hùng, Phó Chủ tịch UBND tỉnh Đồng Tháp, ĐBSCL hiện không chỉ bị ảnh hưởng bởi biến đổi khí hậu (BĐKH), nước biển dâng mà còn chịu nhiều tác động tiêu cực của các đập thủy điện trên thượng nguồn sông Mekong. Cần có nghiên cứu các tác động của các đập thủy điện để có các kịch bản và giải pháp ứng phó sát thực tế cho ĐBSCL. Song song đó, điều chỉnh quy hoạch sản xuất cho vùng, quy hoạch phát triển thủy lợi phù hợp, bố trí lại dân cư, luồng tuyến giao thông vận tải. Quan tâm cả giải pháp phi công trình bởi tất cả đều xây dựng công trình thì nguồn vốn đầu tư không đảm bảo. Trong đó, cấp thiết bố trí lại sản xuất và cơ cấu cây trồng vật nuôi cho phù hợp tình hình mới, đây là một giải pháp phi công trình rất quan trọng.



ĐBSCL cần phải tái cấu trúc nông nghiệp theo chuỗi giá trị, trong đó vai trò của doanh nghiệp rất quan trọng trong việc liên kết sản xuất nông nghiệp hiệu quả và tiêu thụ sản phẩm cho nông dân. Trong ảnh: Chế biến nông sản xuất khẩu tại TP Cần Thơ. Ảnh: ANH KHOA

Các chuyên gia cho rằng, giai đoạn hiện nay không thể bàn luận về sự phát triển mang tính chiến lược của vùng với cách nhìn lợi thế như cũ, phát triển theo chiều rộng dựa vào các lợi thế về tài nguyên thiên nhiên nữa. ĐBSCL cần phải tái cấu trúc nông nghiệp theo chuỗi giá trị và phát triển các mô hình nông nghiệp công nghệ cao. GS.TS Võ Tòng Xuân, Hiệu trưởng Trường Đại học Nam Cần Thơ, nhấn mạnh: "Nhà nước cần chuẩn bị cho từng thành phần kinh tế Việt Nam thoát khỏi hiểm họa hội nhập, phải làm cho mọi người có kỹ thuật tay nghề hiện đại nhất để sẵn sàng cạnh tranh với các nước khác. Giải pháp thuận lợi nhất là lãnh đạo mỗi bộ, ngành liên quan và địa phương vận dụng Nghị quyết 35/NQ-CP tạo điều kiện hiệu quả nhất cho các DN nước ta vươn lên. Trong nông nghiệp, lãnh đạo từng địa phương tổ chức gắn "nhà doanh nghiệp" với hợp tác xã nông nghiệp hoặc cánh đồng lớn, nhà nông gắn kết nhà nông sản xuất theo quy trình nông nghiệp kỹ thuật cao cung cấp cho DN chế biến sản phẩm có thương hiệu mạnh". Theo TS Trần Đình Thiên, Viện trưởng Viện Kinh tế Việt Nam tỉnh nào có tư duy hội nhập mạnh, mạnh dạn cải cách thể chế, có hành động liên kết phát triển quyết liệt, tỉnh đó sẽ vượt lên. Hiện TP Cần Thơ, Đồng Tháp, Kiên Giang, Bến Tre, Long An ít nhiều chứng tỏ điều đó. Sự phát triển của vùng đang tùy thuộc rất nhiều vào quá trình hội nhập kinh tế quốc tế, không thể sản xuất manh mún, truyền thống nữa, bởi nông nghiệp của vùng phụ thuộc ngày càng nhiều vào nguồn nước ngọt từ bên ngoài (sông Mekong), trong khi đây là rủi ro rất lớn. Cần nhanh chóng định vị cách thức phát triển cho vùng, dựa vào hai lực lượng phát triển hiện đại là DN và công nghệ cao để huy động nguồn lực đảm bảo cho quá trình chuyển dịch cơ cấu của ĐBSCL.

Theo ông Nguyễn Phương Lam, Phó Giám đốc Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam Chi nhánh Cần Thơ, ĐBSCL cần được đầu tư tương xứng về các cơ sở hạ tầng và nguồn nhân lực để vực dậy các cơ hội phát triển. Cần có các chính sách ưu đãi đặc biệt giúp các địa phương tăng thu hút vốn đầu tư nước ngoài vào lĩnh vực nông nghiệp và chính sách đầu tư khởi nghiệp trên quy mô toàn vùng để hỗ trợ, thúc đẩy phát triển DN cho vùng. Bà Trần Thanh Nga, Giám đốc Công ty TNHH TM và DV Thành Tín, tỉnh Sóc Trăng, băn khoăn: "Là DN kinh doanh lúa gạo, tôi thật chạnh lòng khi nghe khách hàng phàn nàn hạt gạo Việt Nam thiếu đồng nhất về chất lượng. Để định danh hạt gạo, mỗi tỉnh cần lựa chọn một vài DN có tiềm lực để gắn logo gạo Việt Nam. Động thái này rất quan trọng, là chỉ dẫn địa lý rất tốt cho việc DN xây dựng thương hiệu. DN được chọn phải đầu tư trang thiết bị hiện đại, có kho tàng, có vùng nguyên liệu và bao tiêu với nông dân. Quá trình xét chọn phải công khai, tránh cơ chế xin-cho và loại bỏ DN thực hiện không đúng cam kết, hoặc làm sai để không ảnh hưởng đến uy tín hạt gạo Việt". Theo bà Nga, xây dựng chuỗi liên kết, ngân hàng cần quan tâm đến DN tâm huyết với nông nghiệp để tạo sức bật cho DN phát triển, đưa hạt gạo Việt đi xa và cũng để nông dân luôn có nụ cười tươi trên cánh đồng của mình. Vì chuỗi liên kết như toa tàu, nếu gãy ở khâu vốn, đoàn tàu không thể về đích.

Theo Ngân hàng Nhà nước Việt Nam (NHNN), tính đến ngày 30-6-2016, dư nợ cho vay nông nghiệp, nông thôn toàn khu vực ĐBSCL đạt 190.000 tỉ đồng, tăng 10,1% so với cuối năm 2015, chiếm 22% tỷ trọng dư nợ cho vay nông nghiệp nông thôn toàn quốc và 48% tổng dư nợ cho vay tại ĐBSCL. Trong đó, 10 dự án liên kết, ứng dụng công nghệ cao trong sản xuất nông nghiệp đang phát huy hiệu quả, ngân hàng đã giải ngân cho 10 DN với số tiền gần 5.424 tỉ đồng. Phó Thống đốc NHNN Đào Minh Tú khẳng định, NHNN đã chỉ đạo các NHTM tiếp tục ưu tiên vốn cho ĐBSCL, đặc biệt là các dự án nông nghiệp, nông thôn để góp phần thúc đẩy tiến trình tái cơ cấu nông nghiệp của vùng.

Liên kết để bắt kịp xu hướng hội nhập

GS.TS Bùi Chí Bửu cho rằng, chỉ có DN lớn, tâm huyết mới giúp thúc đẩy sản xuất nông nghiệp, giải quyết đầu ra cho nông dân, giải quyết vấn đề chiến lược của nông nghiệp. Phát triển nông nghiệp công nghệ cao (NNCNC) cần nguồn vốn lớn, nông dân không đủ vốn đầu tư và cần sự chung sức của DN. Nhưng liên kết giữa nông dân và DN phải luôn được xem xét một cách cẩn thận trong chính sách và chủ trương đột phá của NNCNC tại ĐBSCL. Hướng phát triển lâu dài vẫn là HTX kiểu mới với chính sách phát triển rõ ràng. Hãy nhìn ngành nông nghiệp Nhật Bản, Israel, Hàn Quốc, Đài Loan với quy mô nhỏ hơn Việt Nam- ĐBSCL rất nhiều nhưng nông dân của họ có cuộc sống không thua kém gì người dân thành thị. Thành công lớn của họ là xây dựng kinh tế HTX. Hay Thái Lan, mô hình PPP (hợp tác công tư) trong ngành sản xuất hạt giống của họ rất thành công và nông sản của họ thâm nhập mạnh vào thị trường khó tính. Đây là bài học tốt cho Việt Nam nói chung và ĐBSCL nói riêng.

Có thể nói, tổ chức lại sản xuất bằng các mô hình liên kết theo Luật HTX 2012 và các Quyết định của Thủ tướng Chính phủ về khuyến khích liên kết sản xuất, tiêu thụ nông sản là các chính sách rất quan trọng cho phát triển vùng ĐBSCL. Vấn đề là phải khơi gợi tính chủ động của nông dân, DN và nhất là các HTX để phát huy tốt hiệu quả chuỗi giá trị hàng hóa. Ông Trần Thanh Dũng, Chủ tịch Liên minh HTX tỉnh Kiên Giang, cho biết: "Nhiều HTX hạn chế trong việc hỗ trợ xã viên tiêu thụ sản phẩm là do khó khăn trong việc phát triển các hoạt động kinh doanh; thiếu thông tin, kiến thức thị trường. Tham gia HTX là những nông dân sản xuất giỏi nhưng khi kinh doanh đụng phải nhiều hồ sơ thủ tục phức tạp, nên lúng túng và ngán ngại. Nhiều HTX chưa chủ động phát triển các hoạt động kinh doanh do gặp khó về vốn, nhất là vốn của thành viên HTX rất khiêm tốn". Ông Nguyễn Văn Bảy, Giám đốc HTX Bưởi da xanh Giồng Trôm, ấp 1, xã Lương Quới, huyện Giồng Trôm, tỉnh Bến Tre, cho rằng: "Để nâng cao được tính chủ động của các HTX thì việc đào tạo, thu hút nguồn nhân lực cho các HTX rất quan trọng. Thời gian qua, HTX đã quy hoạch, đào tạo đội ngũ trẻ để kế thừa. Tin rằng với những con người trẻ có kiến thức, có tâm huyết và sự nhạy bén sẽ giúp phát triển cho hợp tác xã nhiều hơn. Hiện tại, HTX có 30 xã viên, diện tích canh tác 32 ha, sản lượng đạt hơn 100 tấn bưởi/năm, trong đó 20ha sản xuất theo tiêu chuẩn VietGAP, giá bán sản phẩm cao hơn 5.000 đồng/kg so với bưởi thông thường.

Nhìn chung đầu ra sản phẩm của HTX rất thuận lợi trong thời gian qua do đã liên kết tiêu thụ sản phẩm với nhiều DN trong và ngoài tỉnh".

Về liên kết tiêu thụ nông sản, hiện nhiều tỉnh, thành vùng ĐBSCL liên kết khá hiệu quả với TP Hồ Chí Minh. Thực hiện các nội dung liên kết giữa TP Hồ Chí Minh với các tỉnh, thành ĐBSCL, Liên hiệp HTX Thương mại TP Hồ Chí Minh (Saigon Co.op) đã tiên phong trong triển khai hoạt động mở rộng mạng lưới tại ĐBSCL, với nhiều dự án có quy mô lớn cùng các giải pháp hỗ trợ sản xuất và lưu thông hàng hóa. Đến nay, Saigon Co.op đã ký hợp đồng liên kết sản xuất và tiêu thụ sản phẩm với rất nhiều HTX, cùng các DN và hộ dân tại các tỉnh, thành ĐBSCL như: TP Cần Thơ, Tiền Giang, Long An, Bến Tre, Vĩnh Long, Hậu Giang, Sóc Trăng, Đồng Tháp... Doanh số tiêu thụ bình quân của các HTX, các hộ nông dân thuộc ngành hàng thực phẩm tươi sống gần 1.000 tỉ đồng/năm. Theo ông Nguyễn Trung Kiên, Phó tổng Giám

Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quyết định số 445/QĐ-TTg ngày 21-3-2016 phê duyệt đề án “Thí điểm hoàn thiện, nhân rộng mô hình HTX kiểu mới tại ĐBSCL giai đoạn 2016-2020”. Bộ NN&PTNT đã xây dựng Kế hoạch triển khai thực hiện đề án. Theo đó, sẽ chọn lựa, củng cố và phát triển khoảng 300 HTX nông nghiệp tại ĐBSCL. Ba lĩnh vực được quan tâm là: lúa gạo, thủy sản và trái cây. Các HTX được hỗ trợ về: nâng cao năng lực quản trị, kinh doanh; vốn sản xuất; thu hút và đào tạo cán bộ khoa học kỹ thuật; phát triển liên kết sản xuất, mở rộng thị trường tiêu thụ; hỗ trợ kết cấu hạ tầng phục vụ phát triển sản xuất nông nghiệp...

Trong năm 2016 thực hiện các công tác chuẩn bị, giai đoạn từ năm 2017-2018 thực hiện củng cố và phát triển các HTX thí điểm và giai đoạn 2019-2020 sẽ hoàn thiện, nhân rộng mô hình HTX nông nghiệp kiểu mới đã xây dựng.

độc Saigon Co.op, giai đoạn 2016-2020 Saigon Co.op tiếp tục khai thác từ các nhà cung cấp, HTX, hộ dân, tham gia liên kết đầu tư vào nông nghiệp, hình thành và phát triển các HTX nông nghiệp nhằm đa dạng nguồn hàng cung ứng cho hệ thống, góp phần nâng cao lợi thế cạnh tranh.

Chủ động và đổi mới phương thức phát triển là yêu cầu cấp thiết đối với ĐBSCL. Thứ trưởng Bộ NN&PTNT Trần Thanh Nam cho biết, Bộ đã xác định được các vướng mắc trong phát triển HTX và cần được tháo gỡ như: năng lực quản lý, quản trị; tiêu thụ hàng hóa cho xã viên, đầu tư cơ sở hạ tầng và tiếp cận các nguồn vốn để giúp HTX tham gia xây dựng chuỗi giá trị nông sản thành công. Quá trình hội nhập sâu rộng vào kinh tế quốc tế đang mở ra nhiều cơ hội mới cho ĐBSCL nhưng kèm theo đó là vô vàn khó khăn và thách thức, đòi hỏi các địa phương vùng ĐBSCL phải "hợp lực" để tìm ra hướng đi mới cho phù hợp. Đặc biệt, cần phải kịp thời nâng cao năng lực cho người dân và doanh nghiệp toàn vùng trong chủ động hội nhập quốc tế và thích ứng BDKH.